

Samenvatting Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Zeeland

Wettelijke eisen

De Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) moet, om een adequaat beleid te kunnen voeren, voor een helder inzicht zorgen van de aanwezige risico's, zowel in de eigen regio, als afkomstig uit omliggende gebieden (nationaal en internationaal). De noodzaak om het beleid van de veiligheidsregio's te baseren op de aanwezige risico's heeft geleid tot de verankering in het wetsvoorstel Wet veiligheidsregio's (Wvr), van het begrip *risicoprofiel* (artikel 15) als basis voor het *beleidsplan* (artikel 14) van de veiligheidsregio en de risicocommunicatie.

Doelstelling

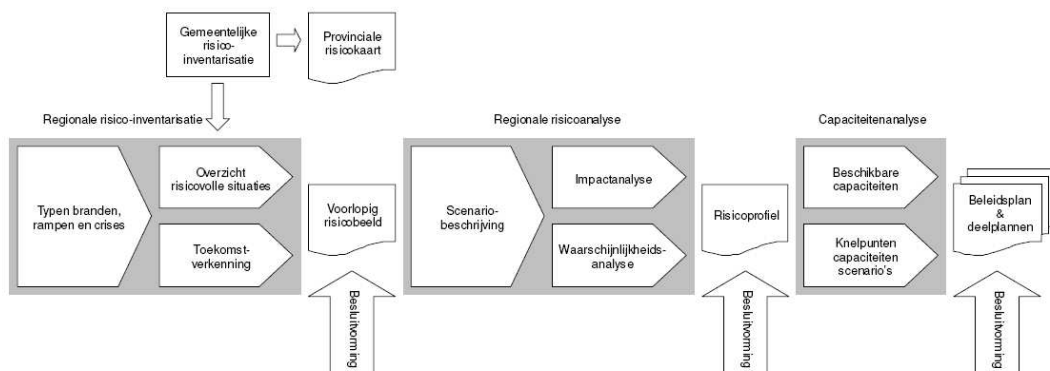
Het risicoprofiel moet het bestuur van de veiligheidsregio's in staat stellen om afgewogen keuzes te maken over het gewenste beleid in alle schakels van de zogenaamde veiligheidsketen: risicobeheersing (proactie en preventie), incidentmanagement (preparatie en repressie) en herstel (nazorg). Op basis van het risicoprofiel moeten enerzijds besluiten kunnen worden genomen over het voorkomen en beperken van risico's (risicobeheersing). Anderzijds kunnen met het risicoprofiel de operationele prestaties van de crisisbeheersingsorganisatie worden afgestemd op de aanwezige risico's. In het wetsvoorstel Wet veiligheidsregio's is daarom expliciet de verplichting opgenomen om in het beleidsplan de operationele prestaties van de betrokken organisaties te beschrijven:

Het regionaal risicoprofiel is daarnaast een instrument om de inspanningen van gemeenten en de regio op elkaar af te stemmen. De gemeente heeft de integrale zorg voor veiligheid en gezondheid van haar inwoners, de veiligheidsregio heeft de integrale zorg voor hulpverlening op het moment dat de risico's tot uitdrukking komen.

Het bestuur van de veiligheidsregio stelt het risicoprofiel vast na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten, waarbij het bestuur de raden tevens verzoekt hun wensen kenbaar te maken over het in het beleidsplan op te nemen beleid.

Systematiek Regionaal Risicoprofiel

Voor het opstellen van het risicoprofiel wordt gebruik gemaakt van de Handreiking regionaal risicoprofiel. Ook andere regio's maken gebruik van deze methodiek. Dit bevordert de mogelijkheden tot interregionale samenwerking. Hiermee is tevens geborgd dat het risicoprofiel voldoet aan de eisen uit de wetgeving. De onderdelen van de methodiek van het risicoprofiel zijn weergegeven in onderstaand schema:

Opbouw voorlopig regionaal risicobeeld

De gemeentelijke risico-inventarisatie t.b.v. de provinciale risicokaart is gebruikt als basis. Hierop staan de risicobronnen en kwetsbare objecten binnen de regio, maar ook de risicobronnen in naastgelegen regio's en België, die invloed hebben in onze regio. In de Wvr is de verplichting voor de colleges van B&W opgenomen:

- *Gedeputeerde staten dragen zorg voor de productie en beheer van een geografische kaart waarop de in de veiligheidsregio aanwezige risico's zijn aangeduid, op basis van het risicoprofiel, bedoeld in artikel 15.*
- *De colleges van burgemeester en wethouders in de provincie en de directeur-generaal van het RIVM leveren gedeputeerde staten de voor de uitvoering van het eerste lid benodigde gegevens.*

In de maand mei is iedere gemeente aangeschreven met het verzoek de input voor het risicoprofiel te controleren en eventueel aan te vullen. Voor de toekomstverkenning is gevraagd majeure ontwikkelingen in de periode van 2010 -2014 die tot een aanpassing van het risicoprofiel kunnen leiden aan ons door te geven. De risico's zijn hieruit gefilterd en maken deel uit van het voorlopig risicobeeld. Daarnaast zijn de gemeentelijke gegevens aangevuld met risico's die door de verschillende disciplines (t.w. GHOR, Provincie, Brandweer, Politie, Rijkswaterstaat, Waterschap, Defensie) in kaart zijn gebracht.

Regionale projectuitvoering

Om de landelijke ontwikkelingen goed te kunnen volgen en implementeren in het regionaal risicoprofiel neemt de projectleider deel aan de landelijke projectgroep.

De veiligheidsregio is voor haar prestaties in alle schakels van de veiligheidsketen sterk afhankelijk van haar samenwerkingspartners, zoals waterschappen, rijkswaterstaat, defensie en de vitale sectoren. De scenariokeuze heeft een veel grotere toegevoegde waarde als er multidisciplinair input aan gegeven wordt en als door een multidisciplinair projectgroep van experts uit de regio de incidenttypen worden gewogen.

Crisistypen

Om het in principe oneindige aantal verschillende branden, rampen en crises dat zich kan voordoen, inventariseerbaar, analyseerbaar en uitlegbaar te maken, is het noodzakelijk om een landelijke categorisering te hanteren die herkenbaar is voor burgers, bestuurders en professionals. Uitgangspunt van de handreiking is dat voor de indeling van de risico-inventarisatie zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de vigerende risico-inventarisaties zoals die door gemeenten en provincies worden uitgevoerd. Deze inventarisaties vloeien voort uit de indeling in 18 'ramptypen' zoals die destijds is gemaakt binnen de Leidraad Maatramp. Een ramptype is in die leidraad gedefinieerd als: een categorie van mogelijke rampen die qua soort effecten en qua ontwikkeling in de tijd op elkaar lijken. Uit het tegen het licht houden van de indeling van ramptypen zijn drie doorontwikkelingen binnen het Regionaal Risicoprofiel voorgekomen.

Indeling in maatschappelijke thema's

De ramptypen zijn te categoriseren in de volgende zeven maatschappelijke thema's:

- 1 Natuurlijke omgeving
- 2 Gebouwde omgeving
- 3 Technologische omgeving
- 4 Vitale infrastructuur en voorzieningen
- 5 Verkeer en vervoer
- 6 Gezondheid
- 7 Sociaal-maatschappelijke omgeving.

Van ramp naar crisis

Rampen en andere crises gaan per definitie gepaard met chaos. De laatste jaren is het besef ontstaan dat regio's niet alleen te maken hebben met traditionele 'flitsrampen' (rampen die zich acuut en ongewoon heftig voordoen), maar dat zij ook moeten kijken naar andere vormen van bedreigingen en crises die de maatschappij langdurig kunnen ontwrichten. Het voorbereiden op flitsrampen en zware ongevallen sluit het best aan op de dagelijkse praktijkvoering. Voor rampen waarbij mensen besmet kunnen raken, geldt dat veel minder. Het begrip risico wordt daarom verbreed van rampen naar crises. Anders dan bij een ramp, gaat het bij een crisis meestal niet om één gebeurtenis, maar om een serie gebeurtenissen die in de tijd gespreid kunnen zijn. Om tegemoet te komen aan deze ontwikkeling wordt de term ramptype vervangen door het bredere begrip crisistypen. De clustering naar maatschappelijke thema's en de toevoeging van nieuwe typen leidt tot het volgende overzicht van crisistypen.

1. Natuurlijke omgeving	1.1 Overstromingen
	1.2 Natuurbranden
	1.3 Extreme weersomstandigheden
	1.4 Aardbeving
	1.5 Plagen en plantenziekten
2. Gebouwde omgeving	2.1 Branden in kwetsbare objecten
	2.2 Instorting grote gebouwen
3. Technologische omgeving	3.1 Ongevallen met brandbare / explosieve stof in open lucht
	3.2 Ongevallen met giftige stof in open lucht
	3.3 Kernongevallen
4. Vitale infrastructuur en voorzieningen	4.1 Verstoring energievoorziening
	4.2 Verstoring drinkwatervoorziening
	4.3 Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering
	4.4 Verstoring telecommunicatie
	4.5 Verstoring afvalverwerking
	4.6 Verstoring voedselvoorziening
5. Verkeer en vervoer	5.1 Luchtvaartincidenten
	5.2 Incidenten op water
	5.3 Verkeersincidenten op land
	5.4 Incidenten in tunnels
6. Gezondheid	6.1 Bedreiging volksgezondheid
	6.2 Ziektegolf
	6.3 Dierziekten
7. Sociaal-maatschappelijke omgeving	7.1 Paniek in menigten
	7.2 Verstoring openbare orde

Het onderverdelen van crisistypen naar incidenttypen

Het aantal maatschappelijke thema's en crisistypen mag worden bestempeld als limitatief. Dit is mede om de vergelijkbaarheid en uitwisselbaarheid van informatie tussen de regio's te waarborgen. Elk crisistype kent echter weer verschillende verschijningsvormen. Deze specificaties van crisistypen worden binnen deze handreiking 'incidenttypen' genoemd. Een voorbeeld:

Crisistype	Incidenttype
Overstromingen	Overstroming vanuit zee
	Overstroming door hoge rivierstanden
	Vollopen van een polder/dijkdoorbraak

De inventarisatie

Per crisistype is door de projectgroep geïnventariseerd welke risicovolle situaties zich daadwerkelijk in de Veiligheidsregio Zeeland voordoen, evenals welke risicovolle situaties in de naburige regio's Rotterdam Rijnmond en Midden West Brabant en buurland België effecten kunnen hebben voor de Veiligheidsregio Zeeland. Naast bestaande risico's is rekening gehouden met het ontstaan van nieuwe risicosituaties. In de maand mei is iedere gemeente aangeschreven met het verzoek voor deze toekomstverkenning de majeure ontwikkelingen in de periode van 2010 -2014 binnen hun gemeente aan te geven.

Voorlopig risicobeeld gemeenten en Veiligheidsregio Zeeland

Doel van het nader uitlichten van de gemeenten is het verschaffen van een helder gedecentraliseerd risicobeeld. Hier is voor gekozen, omdat het regionale risicobeeld een te groot gebied is om daadwerkelijk alle relevante risico's inzichtelijk te maken. In juli is aan de gemeenten het voorlopig risicobeeld toegezonden met de vraag eventuele aanpassingen en /of opmerkingen door te geven. Eventuele aanvullingen en opmerkingen zijn daarna verwerkt tot het uiteindelijke risicobeeld van de Veiligheidsregio Zeeland.

Regionale risicoanalyse

De basis voor de risicoanalyse wordt gevormd door een uitwerking van crisisscenario's met bedreigingen van de veiligheid. Van ieder crisisscenario wordt het risico geanalyseerd op basis van één uniforme meetlat. De risicoanalyse is de resultante van de beoordeling van de scenario's op impact van de gevolgen op vitale belangen en de waarschijnlijkheid van het daadwerkelijk optreden van ramp of crisis.

Impactbeoordeling

Per ramp- en crisisscenario wordt een impactanalyse uitgevoerd om inzicht te krijgen in de aard, de omvang en de schaal van de gevolgen van elk ramp- en crisisscenario. Voor de impactanalyse wordt de methodiek gebruikt van de Strategie Nationale Veiligheid. Bij de beoordeling van de impact wordt bovendien niet alleen gekeken naar de fysieke veiligheid (doden en gewonden), maar ook naar de aantasting van alle vitale belangen. De impactcriteria voor de regionale risicoanalyse zijn de volgende:

Vitaal belang	impactcriterium
1. territoriale veiligheid	1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied
2. fysieke veiligheid	2.1 doden 2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken 2.3 lichamelijk lijden
3. economische veiligheid	3.1 kosten
4. ecologische veiligheid	4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur
5. sociale en politieke stabiliteit	5.1 verstoring van het dagelijks leven 5.2 aantasting van de lokale en regionale positie van het bestuur 5.3 sociaal psychologische impact: woede en angst
6. veiligheid van cultureel erfgoed	6.1 aantasting van cultureel erfgoed

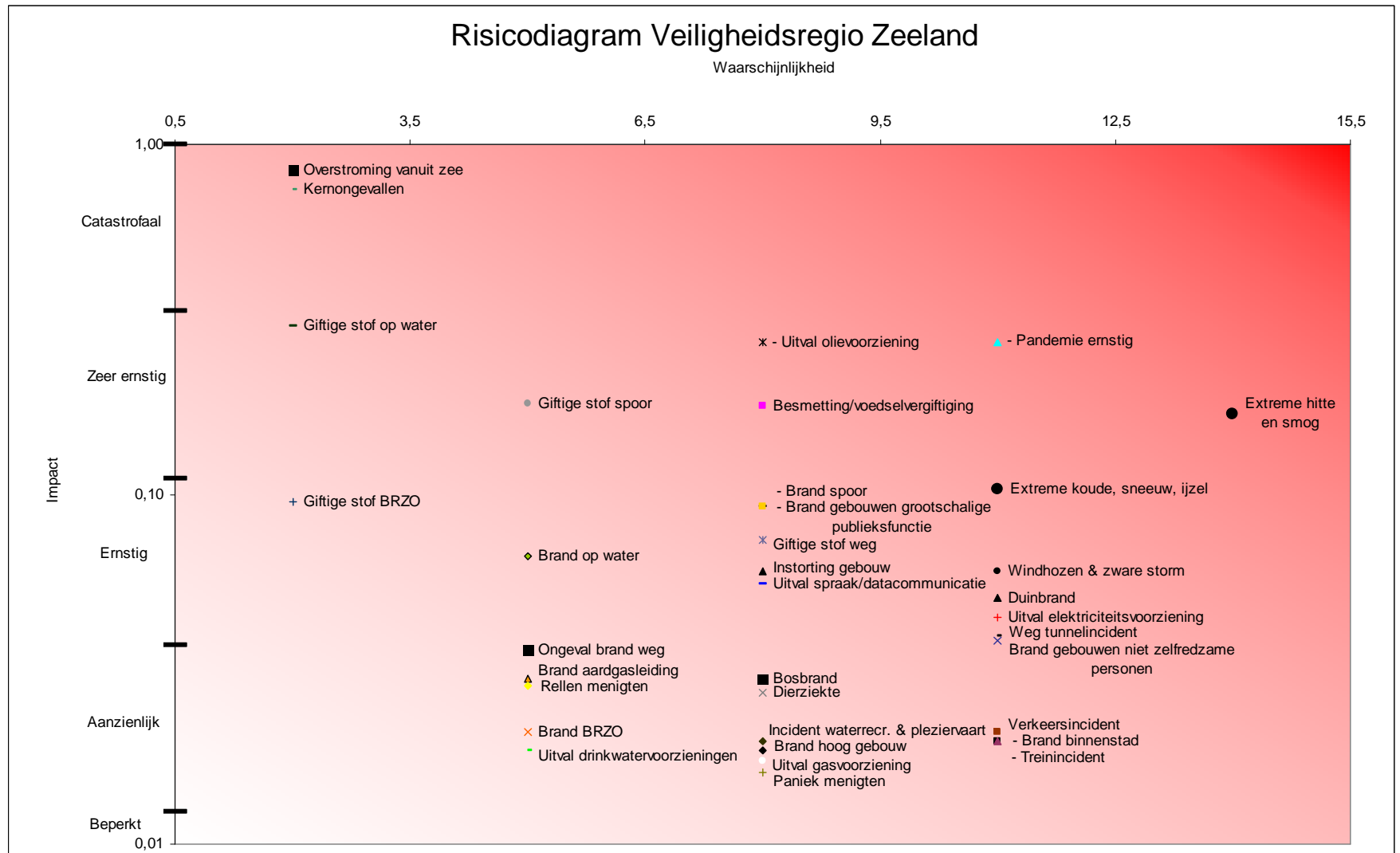
Waarschijnlijkheidsbeoordeling

Om de gekozen crisisscenario's onderling te kunnen rangschikken moet, naast het bepalen van de impact, ook de waarschijnlijkheid van het scenario beoordeeld worden. De methode hiervoor, is gebaseerd op de Nationale Risicobeoordeling gebaseerd.

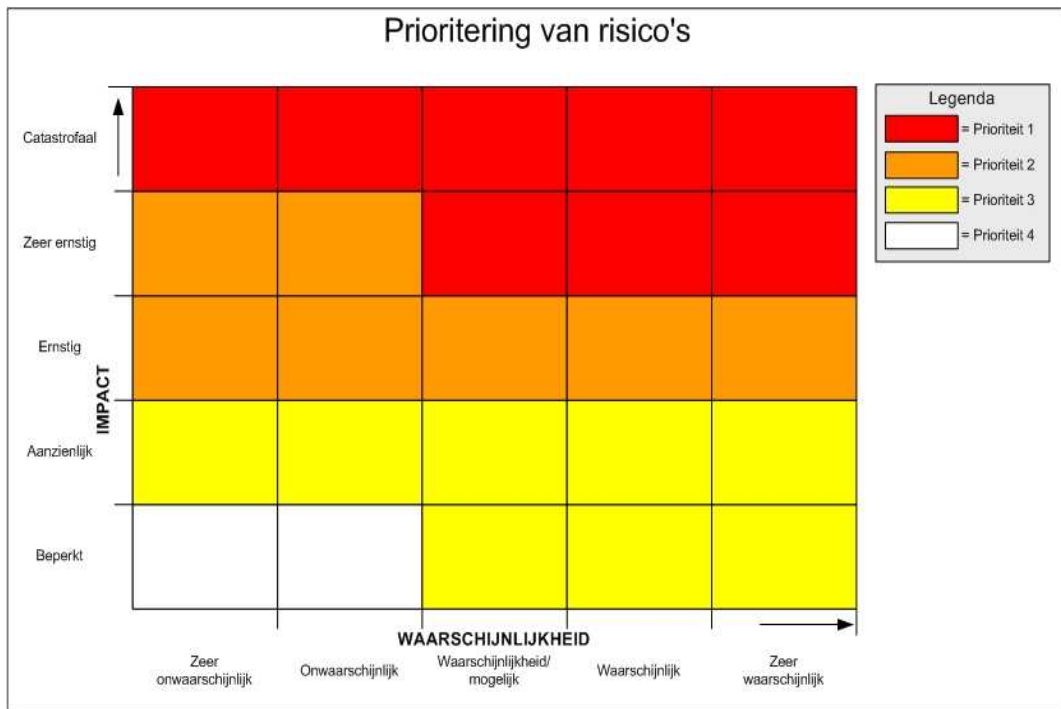
Risicodiagram

Als zowel de uitkomsten van de impact- en waarschijnlijkheidsanalyse bekend zijn, kunnen de resultaten uitgezet worden in een risicodiagram. Op de verticale as is de impact uitgezet. De maximale waarde van de as komt overeen met een scenario dat op alle criteria een E scoort. Op de horizontale as is de waarschijnlijkheid aangegeven.

Op de volgende pagina is het Risicodiagram Veiligheidsregio Zeeland weergegeven.

Een voorbeeld van bestuurlijke prioritering op basis van impact en waarschijnlijkheid is in onderstaande figuur opgenomen.

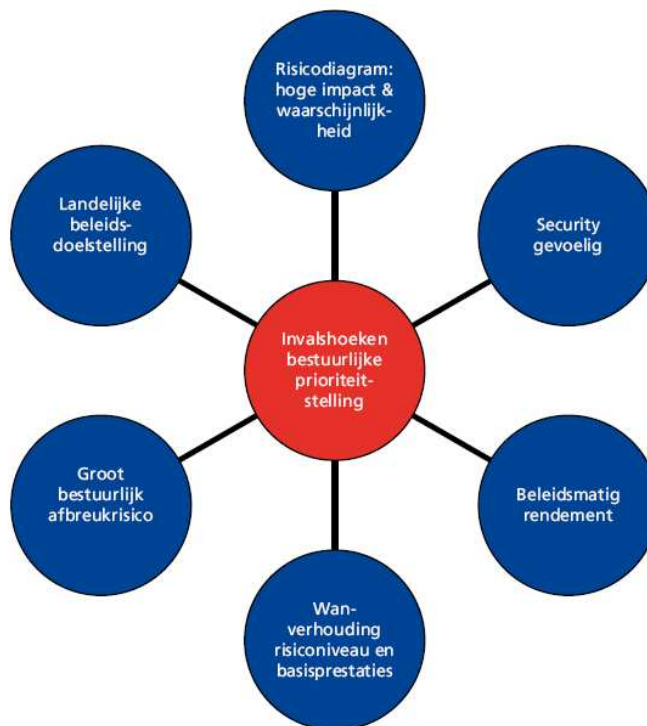
Wanneer men deze “prioritering” van risico's over het risicodiagram van Zeeland heen legt, komt men tot de volgende categorie indeling:

Categorie I	Categorie II	Categorie III	Categorie IV
Overstroming vanuit zee	Giftige stof spoor	Brand weg	Luchtvaartincidenten
Kernongeval	Giftige stof weg	Brand BRZO	Incidenten beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stof)
Extreme hitte & smog	Giftige stof BRZO	Brand aardgasleiding	Ongedierde en plantenziekten
Uitval olievoorziening	Brand spoor	Brand hoog gebouw	
Pandemie ernstig	Brand op water	Brand binnenstad	
Besmetting/voedselvergiftiging	Brand gebouwen grootschalige publieksfunctie	Bosbrand	
	Duinbrand	Uitval drinkwater	
	Instorting gebouw	Uitval gasvoorziening	
	Uitval spraak/datacomm.	Incident waterrecreatie & pleziervaart	
	Uitval elektriciteitsvoorziening	Verkeersincident	
	Extreme koude, sneeuw & ijzel	Treinincident	
	Windhozen & zware storm	Dierziekten	
	Brand gebouwen niet zelfredzame personen	Paniek menigten	
	Weg tunnelincident	Rellen menigten	
	Giftige stof op water		

Besluitvorming

Bij de besluitvorming over de vraag welke risico's bestuurlijke aandacht behoeven spelen meerdere invalshoeken een rol. De uiteindelijke, bestuurlijke prioritering wordt bepaald door een mix van:

- hoge impact en hoge waarschijnlijkheid van risico's;
- wanverhouding risiconiveau en capaciteitsniveau basisvereisten;
- groot bestuurlijk afbreukrisico (lage waarschijnlijkheid, maar grote impact als het toch voorkomt, bv een overstroming);
- hoog beleidsrendement (relatief geringe inspanning die veel positieve spin off geeft);
- *security* (hoge dreiging en grote kwetsbaarheid voor moedwillige verstoringen);
- voldoen aan landelijke doelstellingen en afspraken.

Consultatieronde

Als gevolg van de Wet veiligheidsregio's kan het bestuur het risicoprofiel pas vaststellen na consultatie van: de gemeenteraden, het regionaal college van politie, de besturen van de waterschappen en andere door de minister aangewezen functionarissen. Elke gemeenteraad mag in de consultatie aangeven voor welke risico's zij extra aandacht zouden willen hebben. De raden kunnen het concept vervolgens aanvullen met eigen onderkende risico's. Als de 'wensenlijsten' van alle gemeenteraden zijn ontvangen, dan zal het bestuur van de veiligheidsregio een overall afweging moeten maken welke lokale wensen wel en welke niet kunnen worden gehonoreerd. Hiertoe wordt een capaciteitsanalyse uitgevoerd. De definitieve keuzes worden uiteindelijk in het beleidsplan vastgelegd. Desgewenst kunnen de gemeenteraden hun college op basis van dit beleidsplan verantwoording laten afleggen over de realisatie van de geuite wensen.